

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Підвищення ефективності транскордонного співробітництва
регіонів України (на прикладі Одеської області)»**

Виконавець:

студентка факультету міжнародної економіки
Морозова Олександра Григорівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

Бурлаченко Дмитро Миколайович
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Транскордонне співробітництво (ТКС) являє собою спільні дії місцевих органів влади та територіальними громадами прикордонних регіонів, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин у межах компетенції, визначеної законодавством.

Транскордонне співробітництво здійснює позитивний вплив на інтеграцію економік територій, розташованих на прикордонних зонах і, як наслідок, в цілому на економіку суміжних країн. Транскордонне співробітництво викликає збалансований та гармонізований розвиток економік прикордонних територій, збільшує зайнятість та створює умови для ефективного виконання певних проектів.

Останнім часом області України активно створюють єврорегіони та здійснюють транскордонне співробітництво із регіонами Російської Федерації, Республіки Білорусь, Республіки Молдова та Європейського Союзу. З огляду на збільшення ролі транскордонних утворень в Європі та, зокрема, в Україні актуальним завданням є формування пропозицій покращення ефективності та пошук нових форм здійснення транскордонного співробітництва.

Що стосується Одеської області, то вона була одна із піонерів здійснення транскордонного співробітництва, але сьогодні така взаємодія із регіональною владою суміжних прикордонних територій сусідніх країн – Румунії та Республіки Молдова – досі залишається заходами, що реалізуються у політичній площині на рівні культурних міжетнічних фестивалів та взаємних конференцій та нарад – діяльності, що ніяк змінює прикордонну інфраструктуру та економіку прикордонних територій. Таке співробітництво в Україні реалізується переважно у формі єврорегіонів, що сприймаються лише як інструменти європейської інтеграції країни, а не як інструменти розвитку периферійних територій за рахунок використання вигідного гео економічного та геополітичного роз положення регіонів. Саме тому сьогодні актуально знайти шляхи переходу у такому співробітництві на якісно новий рівень, який включає, перш за все, економічне співробітництво у торговельній та фінансовій галузях.

Мета дослідження полягає визначенні стану взаємодії між країнами-учасниками єврорегіону «Нижній Дунай», за допомогою аналізу, та пошук шляхів підвищення ефективності транскордонного співробітництва області із суміжними прикордонними регіонами Румунії та Республіки Молдова в економічній сфері.

Завдання дослідження:

- Визначити сутність ТКС;
- З'ясувати методи оцінювання ефективності діяльності єврорегіонів, як основної організаційної форми ТНК;
- Проаналізувати розвиток та функціонування єврорегіону «Нижній Дунай»;
- Визначити проблеми функціонування єврорегіону «Нижній Дунай»;
- Запропонувати напрями підвищення ефективності діяльності єврорегіону «Нижній Дунай»

Об'єкт дослідження. Об'єкт дослідження - стан та перспективи розвитку транскордонного співробітництва Одеської області із сусідніми територіями Румунії та Республіки Молдова.

Предмет дослідження. це рішення, щодо вдосконалення транскордонних економічних зв'язків між Одесою та регіонами Румунії та Республіки Молдова.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають наукові положення сучасної економічної теорії, праці вітчизняних та закордонних вчених з питань транскордонного співробітництва. Використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, статистичного та економічного аналізу.

Результати проведених досліджень та напрацьовані варіанти вирішення актуальних проблем розвитку транскордонного співробітництва та підвищення ефективності його здійснення можуть бути використані обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування при реалізації державної політики у сфері транскордонного співробітництва.

Інформаційною основою дослідження виступають закони та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (48 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 114 сторінок. Основний зміст викладено на 96 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 8 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті: Морозова О.Г. «Особливості функціонування єврорегіонів в Україні»// «МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ» - 2018 - №8 – с.107-111; Морозова О.Г. «Розвиток єврорегіонів в умовах євроінтеграції» // «Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки»-2018.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі: **«Теоретичні засади дослідження транскордонного співробітництва регіонів України»** розглянуто поняття та економічна сутність транскордонного співробітництва, визначена основна форма ТКС, розглянуто європейський досвід ТКС та методи визначення стану транскордонного співробітництва.

У другому розділі: **«Аналіз транскордонного співробітництва Одеської області»** розглядається стан транскордонного співробітництва Одеської області, визначаються фактори, які впливають та прикордонне співробітництво в Одеській області, а також проаналізовано ефективність ТКС в Одеській області.

У третьому розділі: **«Перспективи розвитку транскордонного співробітництва Одеської області»** визначені напрями удосконалення складової транскордонного співробітництва, запропоновані шляхи подолання проблем розвитку ТКС, а також запропоновані напрями підвищення ефективності ТКС.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу широкого спектра теоретичних та аналітичних джерел щодо проблеми транскордонного співробітництва на прикладі Одеського регіону та визначення напрямків щодо підвищення її ефективності зробимо такі висновки:

1. Враховуючи наукові доробки вчених-економістів, що досліджують транскордонне співробітництва, було визначено оптимальну методику визначення стану транскордонного співробітництва, яка повинна включати п'ять основних етапів, а саме: визначення мети, об'єкта, предмета та завдань аналізу; обрання форм ТКС; проведення аналізу по кожній із обраних форм; визначення впливу ТКС на соціально-економічний розвиток; підведення підсумків, визначення проблем та перспектив розвитку. Така методика базується на принципах комплексності, ефективності та багаторівневості.
2. Аналіз зв'язку показників, що опосередковано характеризують ступінь розвитку транскордонного співробітництва, із даними щодо рівня розвитку економіки області, показав певну залежність в обох випадках: коли ТКС виступає в ролі фактору економічного зростання в регіоні та коли економічний стан області впливає на розвиток транскордонного співробітництва із суміжними регіонами.
3. Результат аналізу першої групи – загальних статистичних даних – дає уявлення про загальну специфіку єврорегіону «Нижній Дунай». Основними галузями економіки єврорегіону є сільське господарство, рибальство, легка, харчова, хімічна промисловість, будівництво, металургія та транспорт. Співробітництво в цих сферах із суміжними територіями Молдови та Румунії повинно стати рушійним фактором розвитку ТКС області.
4. Аналіз другої групи даних – показників соціально-економічного та екологічного розвитку – демонструє певні, хоч і незначні результати транскордонної взаємодії.
5. Аналіз третьої групи даних показав, що обсяги залученої фінансової підтримки та реалізованих проєктів та програм говорить про незначні фінансові вливання з боку міжнародних організацій в економіку єврорегіону та про переважання екологічної складової в ТКС в рамках єврорегіону.
6. Остання група показників характеризує незадовільний стан розвитку прикордонної інфраструктури, що негативно впливає на розвиток транскордонних відносин, першим чином, в соціально-економічній сфері.
7. Аналіз даних щодо стану транскордонного співробітництва Одеської області демонструє наявність великої кількості стримуючих чинників та проблем розвитку такого співробітництва, що значно знижує ефективність здійснення ТКС.
8. Нами запропоновано два напрями удосконалення організаційної складової здійснення транскордонного співробітництва Одеською областю:

удосконалення в рамках єврорегіональних транскордонних утворень, що включає реформування організаційної структури Єврорегіону «Нижній Дунай» та створення нових білатеральних єврорегіональних утворень із суміжними регіонами сусідніх країн; пошук нових, більш ефективних форм здійснення транскордонного співробітництва, наприклад, транскордонних кластерів. Реалізація запропонованих перетворень значно підвищить ефективність здійснення транскордонного співробітництва Одеської області.

9. Щодо проблем розвитку ТКС Одеської області нами розроблена їх класифікація із виявленням негативних чинників, що їх викликають та запропонований ряд заходів, що сприятимуть вирішенню цих проблем: для вирішення зовнішніх негативних факторів доцільно сприяти процесу гармонізації законодавства України із правом ЄС, налагодити політичний діалог щодо вирішення спірних питань із сусідами, розвивати економічні відносини із ними; для вирішення внутрішніх негативних чинників необхідно провести адміністративно-правову реформу із ціллю регіоналізації економіки та розробити концепцію здійснення ТКС із метою формування розуміння його сутності у місцевої влади.
10. Для подолання негативних тенденцій у розвитку зовнішньоекономічної діяльності Одеської області доцільно: а) сприяти залученню прямих іноземних інвестицій шляхом створення спільного тристороннього органу, проведення спільних заходів (ярмарок, конференцій, інвестиційних форумів) для інформування світової бізнес-спільноти про наявні в Єврорегіоні «Нижній Дунай» інвестиційні проекти; б) сприяння виробництву експортоорієнтованої, орієнтованої на ринки суміжних країн, та імпортозамінної продукції в Одеській області шляхом створення умов для розвитку бізнесу в регіоні за допомогою зон пріоритетного розвитку; в) сприяння створенню стабільних торговельних зв'язків між Одеською областю та суміжними прикордонними регіонами Румунії та Республіки Молдова за рахунок створення транскордонних кластерів.

АНОТАЦІЯ

Морозова О.Г., «Підвищення ефективності транскордонного співробітництва регіонів України (на прикладі Одеської області)»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра із спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини»
за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини»,
Одеський Національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є стан та перспективи розвитку транскордонного співробітництва Одеської області із сусідніми територіями Румунії та Республіки Молдова.

У роботі розглядаються теоретичні основи транскордонного співробітництва. Визначено поняття транскордонне співробітництво, визначені його основні форми, узагальнено зарубіжний досвід у цій сфері, запропонований метод визначення оцінки ефективності діяльності єврорегіону.

Проаналізовано транскордонну діяльність в Одеській області. Визначено чинники, які впливають на ефективність діяльності транскордонного співробітництва. Розроблено SWOT-аналіз основних економічних показників, що впливають на роботу єврорегіону. Проаналізована ефективність такої діяльності.

Пропонуються основні напрями покращення співробітництва в економічній сфері, а саме пропонується створення спільного тристороннього органу для залученню прямих іноземних інвестицій, пропонується створення транскордонних кластерів, зокрема пропонується створення спільного стратегічного плану розвитку таких сфер, як агропромисловий комплекс, туризм, транспорт.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, єврорегіон, ефективність діяльності єврорегіону, зайнятість, стратегічний план, державно-приватне партнерство.

ANNOTATION

Morozova O.G., «Improving the efficiency of cross-border cooperation of the regions of Ukraine (on the example of the Odessa region)»,
thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations»
under the program «International economic relations»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consist of three chapters. Object of research is the state and prospects of the development of cross-border cooperation of the Odessa region with the neighboring territories of Romania and the Republic of Moldova.

The work discusses the theoretical basis of cross-border cooperation. Was determined the concept of cross-border cooperation, its basic forms, summarizes international experience in this field, was proposed method for the measurement of the effectiveness of the Euroregion.

Transboundary activities in the Odessa region are analyzed. The factors that influence the efficiency of cross-border cooperation activities are determined. Made SWOT-analysis of major economic indicators that affect activities of the Euroregion. The effectiveness of such activity is analyzed.

We offer basic directions of improvement of economic cooperation: creation of a joint tripartite body for the attraction of foreign direct investment, creation of cross-border clusters, in particular the proposed creation of a joint strategic plan for areas such as agriculture, tourism, transport.

Key words: cross-border cooperation, euroregion, the effectiveness of the euroregion, employment, strategic plan, public private partnership.